17/11/2022

Οι επαναπατρισμοί θρησκευτικών κειμηλίων σε Ελλάδα, Κύπρο και Βαλκάνια

/ Επικαιρότητα

Πληθαίνουν το τελευταίο διάστημα σε Ελλάδα, Κύπρο και Βαλκάνια οι υλοποιήσεις πρωτοβουλιών για τον επαναπατρισμό θρησκευτικών κειμηλίων που είχαν κλαπεί ή εξαχθεί παράνομα από Ορθόδοξα προσκυνήματα.

- *του Νίκου Οικονόμου / ope.gr*

Συμφωνία Σκοπίων-Τιράνων για την επιστροφή εικόνων

Στην τελική ευθεία μπαίνει το ζήτημα της επιστροφής στα **Σκόπια** είκοσι εικόνων που χρονολογούνται από τον 19ο αιώνα και είχαν εξαχθεί παράνομα στην **Αλβανία** πριν από δέκα χρόνια στο πλαίσιο ενός ευρύτερου Συμφώνου Συνεργασίας που υπεγράφη κατά την κοινή συνεδρίαση των κυβερνήσεων των δύο χωρών την Δευτέρα 14 Νοεμβρίου 2022.

Κατά τη διακυβερνητική διάσκεψη που διεξήχθη στα **Σκόπια**, τα αρμόδια υπουργεία των δύο κυβερνήσεων υπέγραψαν συμφωνίες και μνημόνια (21 τον αριθμό) που αφορούν πολλούς τομείς παρουσία, μεταξύ άλλων, των **Πρωθυπουργών των Σκοπίων** και **Αλβανίας, Ντιμίταρ Κοβάτσεφσκι** και **Έντι Ράμα**, καθώς και των **Υπουργών Πολιτισμών Μπισέρα Κοσταντίνοφσκα-Στοϊτσέφσκα** και **Έλβα Μαργαρίτι**, αντίστοιχα.

Πρόκειται για εικόνες που βρέθηκαν το 2013 στην κατοχή παράνομου κυκλώματος από την **Αλβανική αστυνομία** και κατασχέθηκαν μαζί με μεγάλο αριθμό ιερών σκευών και τεμαχίων από ξυλόγλυπτα εικονοστάσια. Όλα τα στοιχεία που σχετίζονται με τις εικόνες υποβλήθηκαν στις αρμόδιες αρχές της **Αλβανίας** από τις εισαγγελικές αρχές των **Σκοπίων**.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της επικοινωνίας και της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων αρχών των δύο χωρών, διαπιστώθηκε ότι οι εικόνες δεν προέρχονται από την **Αλβανία**, καθώς ορισμένες από αυτές έφεραν επιγραφές με κυριλλικά γράμματα, ενδείξεις που οδηγούσαν στο συμπέρασμα ότι είχαν εξαχθεί παράνομα από τα **Σκόπια**. Κατόπιν αυτοψίας από Σκοπιανούς εμπειρογνώμονες, διαπιστώθηκε ότι πράγματι η προέλευση των εικόνων είναι από εκκλησίες και μοναστήρια των **Σκοπίων**.

Για το ζήτημα της επιστροφής των εικόνων παραχώρησαν συνέντευξη Τύπου η **Υπουργός Πολιτισμού των Σκοπίων Μπισέρα Κοσταντίνοφσκα-Στοϊτσέφσκα** και ο **ιστορικός τέχνης Σάσο Τσβέτκοφσκι** από την **Ακαδημία Τεχνών και Πολιτισμού** της χώρας και μέλος του κλιμακίου εμπειρογνωμόνων που συμμετείχε στη διαδικασία της αυτοψίας και της επιστροφής των εικόνων.

Η **Υπουργός Πολτισμού** και ο **κ. Τσβέτκοφσκι** ανακοίνωσαν ότι εκτός από τις είκοσι εικόνες, έχουν εντοπιστεί τριάντα επτά ακόμη εικόνες στην **Αλβανία** για τις οποίες θα ξεκινήσει η διαδικασία της επιστροφής τους.

Η **Υπουργός** έκανε γνωστό ότι για την οριστική επιστροφή των εικόνων είναι απαραίτητη η επικύρωση του Συμφώνου Συνεργασίας από τα Κοινοβούλια των δύο χωρών και έκανε λόγο για ένα νέο κεφάλαιο στις σχέσεις των δύο χωρών.

«Η υπογραφή αυτής της Συμφωνίας ανοίγει ένα νέο κεφάλαιο στις σχέσεις των δύο χωρών και ιδιαίτερα στο πλαίσιο της αποτελεσματικής προστασίας της

πολιτιστικής κληρονομιάς και της εφαρμογής των διεθνών συμβάσεων στον τομέα αυτό. Η Βόρεια Μακεδονία και η Αλβανία, χώρες που είναι υποψήφιες για ένταξη στην ΕΕ, δείχνουν σταθερή δέσμευση για τον σεβασμό των διεθνών συμβάσεων», τόνισε.

Επίσης επισήμανε ότι η όλη διαδικασία έχει το επιθυμητό αποτέλεσμα χάρη στον επαγγελματισμό όλων των εμπλεκομένων πλευρών και τον σεβασμό που επέδειξαν στις διατάξεις της Σύμβασης της **UNESCO** του 1970 για την **«Απαγόρευσιν και Παρεμπόδισιν της Παρανόμου Εισαγωγής, Εξαγωγής και Μεταβιβάσεως της Κυριότητος των Πολιτιστικών Αγαθών»**, την οποία και οι δύο χώρες έχουν υπογράψει.

Από την πλευρά του ο **κ. Τσβέτκοφσκι** εξήγησε λεπτομερώς την όλη διαδικασία μέχρι την επιστροφή των εικόνων και έκανε λόγο για ιστορικό γεγονός το οποίο έδωσε την ευκαιρία για πρώτη φορά στην ιστορία της χώρας να υπογράψει μια

τέτοιου είδους συμφωνία.

«Η επιστροφή των εικόνων είναι ιστορική διότι ακόμη και στη δεκαετία του ’70 του περασμένου αιώνα έγιναν προσπάθειες επιστροφής της πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά δεν ήταν επιτυχείς, επομένως το χθεσινό γεγονός (σ.σ. της υπογραφής της Συμφωνίας την Δευτέρα 14 Νοεμβρίου 2022) αποκτά σημασία», δήλωσε.

Επίσης ο **κ. Τσβέτκοφσκι** αναφέρθηκε, μεταξύ άλλων, στην διαδικασία της αυτοψίας των κλεμμένων εικόνων και αποκάλυψε ότι μεταξύ αυτών υπήρχαν εικόνες με προέλευση από την **Ελλάδα**.

«Τον Δεκέμβριο του 2013 πήγαμε στα Τίρανα με κλιμάκιο εμπειρογνωμόνων και στελεχών του Υπουργείου Εσωτερικών για να ελέγξουμε τις εικόνες και διαπιστώσαμε ότι υπήρχαν χιλιάδες αντικείμενα που είχαν κλαπεί από την Αλβανία, την Ελλάδα και τη Μακεδονία. Το πλεονέκτημα ήταν ότι η χώρα μας έχει αναλυτική και ποιοτική καταγραφή εικόνων χαρακτηρισμένων ως πολιτιστική κληρονομιά. Μας ωφέλησε πολύ. Επίσης το Κέντρο Πολιτιστικής Κληρονομιάς στην Ακαδημία Τεχνών και Πολιτισμού έχει κάνει μεγάλο αριθμό ερευνών, επομένως έχουμε μια πλήρη εικόνα των εικόνων που έχουμε ως πολιτιστική κληρονομιά», επισήμανε.

Παράλληλα ο **κ. Τσβέτκοφσκι** χαιρέτισε τις προσπάθειες του **Υπουργείου Πολιτισμού των Σκοπίων** για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά δεν παρέλειψε να τονίσει ότι το 90% των εικόνων χρήζουν προστασίας.

Επιστροφές εικόνων στην Κύπρο

Τον περασμένο Οκτώβριο ο **Επίσκοπος Καρπασίας κ. Χριστοφόρος παρέλαβε κατά τη διάρκεια τελετής στην Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου, εικόνα του Αγίου Ιωάννη του Πρόδρομου**, η οποία μεταφέρθηκε από την Κύπρο στο **Ηνωμένο Βασίλειο** το 1974 από πιλότο της **Βασιλικής Αεροπορίας**.

Ανακοίνωση ανέφερε ότι την εικόνα παρέδωσε στον **Επίσκοπο κ. Χριστοφόρο** η ιστορικός τέχνης **Μαρία Παφίτη**, η οποία εκπροσώπησε τον ανώνυμο δωρητή (πρώην κάτοχο), όσο και τον **Marc-André Renold, καθηγητή του Δικαίου της Τέχνης και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς** στο Πανεπιστήμιο της Γενεύης και κάτοχο της έδρας της **UNESCO** στο Δίκαιο της Διεθνούς Πολιτιστικής Κληρονομιάς, με τον οποίο συνεργάστηκε για τον επαναπατρισμό της παρούσας εικόνας.

Ο διακανονισμός επιστροφής της εικόνας στην **Κύπρο** και η παράδοσή της από τον Άγγλο κάτοχο πραγματοποιήθηκε σε τελετή που έλαβε χώρα στην **Ακαδημία Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων** στη Γενεύη, τον περασμένο Φεβρουάριο.

Η εικόνα είχε εξαχθεί παράνομα από έναν πιλότο της **Βρετανικής Βασιλικής Αεροπορίας**, ο οποίος υπηρετούσε στην **Κύπρο** το 1974 κατά την **Τουρκική εισβολή**.

Τον περασμένο Ιούλιο ο **Υπουργός Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων της Κύπρου κ. Γιάννης Καρούσος της Κύπρου παρέδωσε στον μακαριστό Αρχιεπίσκοπο Κύπρου κυρό Χρυσόστομο την εικόνα του Ένθρονου Χριστού**, η οποία χρονολογείται στα τέλη του 15ου – αρχές του 16ου αιώνα και προέρχεται από την **κατεχόμενη εκκλησία του Αντιφωνητή στην Καλογραία Κερύνειας**. Η εικόνα επαναπατρίστηκε από την **Ζυρίχη**, όπου είχε μεταφερθεί μετά τη σύληση της **εκκλησίας του Αντιφωνητή** κατά την **Τουρκική εισβολή**.

Κατά την τελετή παράδοσης της εικόνας στον **μακαριστό Αρχιεπίσκοπο Κύπρου**, ο **Υπουργός Μεταφορών** σημείωσε πως είναι μεγάλη τιμή που παρέδωσε ακόμα μια κλεμμένη εικόνα. Επίσης ευχαρίστησε *«όλους τους συντελεστές αυτής της προσπάθειας ειδικότερα την διευθύντρια του Τμήματος Αρχαιοτήτων, την Νομική Υπηρεσία, την Αστυνομία αλλά ιδιαίτερα τον Μακαριότατο γιατί μέσο της εξαιρετικής συνεργασίας που έχουμε, πετυχαίνουμε και επαναπατρίζομαι αυτούς τους σημαντικούς θησαυρούς του τόπου μας»*.

Ελλάδα: Το «Ευαγγελιστάριο 220» επέστρεψε στη Μονή Εικοσιφοίνισσας

Τον περασμένο Σεπτέμβριο **επιστράφηκε επίσημα στην Ιερά Σταυροπηγιακή Μονή της Παναγίας Εικοσιφοίνισσας Δράμας το χειρόγραφο «Ευαγγελιστάριο 220»** το οποίο πριν έναν αιώνα είχε κλαπεί από τα βουλγαρικά στρατεύματα κατοχής κατά τη διάρκεια του **Α' Παγκοσμίου Πολέμου** και περιπλανιόταν από εκθέσεις σε γκαλερί της **Ευρώπης** αρχικά και στη συνέχεια της **Αμερικής**.

Σε μία συγκινητική τελετή στην οποία το **Οικουμενικό Πατριαρχείο** εκπροσώπησε ο **Αρχιεπίσκοπος Αμερικής κ. Ελπιδοφόρος**, υπογράφηκε το πρωτόκολλο παράδοσης του ιερού κειμηλίου στην ιστορική Μονή από το **Μουσείο της Βίβλου** της **Ουάσιγκτον** όπου και βρισκόταν τα τελευταία χρόνια. Το πρωτόκολλο υπέγραψε ο **Ιδρυτής και Πρόεδρος του Δ.Σ. Μουσείου της Βίβλου, Στήβεν Γκριν** και η **Ηγουμένη της Μονής Γερόντισσα Αντωνίνη**.

Η εκδήλωση ήταν αφιερωμένη στον **μακαριστό Μητροπολίτη Δράμας κυρό Παύλο**, τον λέοντα του **Ποντιακού Ελληνισμού** όπως έχει χαρακτηριστεί από πολλούς, οι αγώνες του οποίου για τον επαναπατρισμό των κλαπέντων κειμηλίων ήταν τρόπος ζωής.